

Sjónarmið

Leiðir í framtíðar oljupolitikki

Samfelag

Tað er umráðandi, at samfelagið ikki verður rent um koll av fremmandam árin. Vit eiga at lera av teimum royndum norðmenn gjørdi í Stavanger. Stavanger broyttist fullkomuliga frá einari bygd til eitt Klondyke, har alt bleiv viðvent frá einum degi til annan. Tað er greitt, at tað liggja stórir møguleikar í einari potentiellari oljuvinnu, men vit mugu eisini fyrireika okkum uppá vansarnar, sum kunnu verða, eitt nú ovurupphitaður búskapur og inflátió, sum vit upplivdi tað í 80' umum.

Tað er av alstórum týdningi, at vit varðveita núverandi samfelagsbygnað við fiskivinnuni sum ein sera týðningarmiklan part av tí føroyska samfelagnum. Tað er eisini umráðandi, at mentanin verður varðveitt í einari tíð, har tað ikki slepst undan útlendskum árin.

Vinna

Tey fyrstu árin verður talan um eina leitingarfasu, sum eftir øllum at døma bert kemur at ganga fyr seg um summarið. Hendan fasan er eitt gott høvi hjá føroysku vinnuni at samla royndir. Í leitingarfasuni, sum ivaleyst

fer at vara í 5-10 ár, er tað ov tíðliga at gera stórar føroyskar fløgur. Tað er tó av stórum týdningi, at man frá føroyskari síðu krevur, at alt tilfar til leitingarboringar skal upp á land í Føroyum. Hetta krevur, at man ger tollskipanina einfalda, so tað verður skjótt at avgreiða boritilfar. Føroyska vinnan eigur at verða aktivur partur í at umsita og veita tænastur í samband við leitingarboringarnar. Aktivur partur merkir meira enn agentur-leiklutir. Joint venture avtalur við útlendsk supply-felag er ein gongd leið. Vit mugu í hesum sambandi minnast til tann fyrminin, vit hava við at standa uttanfyri EU og tí ikki skulu iðgengnum ta stírvnu EU mannagongdina, ið umfatar allar leveransur yvir 400.000 ECU.

Uppá longri sikt er vitan tað, ið dentur má leggjast á. Ungdómurin er grundarlagið undir framtíðar Føroyum, og tað er hesin partur, ið má mennast útbúgvingarlaga, soleiðis, at føroyingar gerast førir fyr at leiða eina framtíðar oljuvinnu, ið avhøngur av úrslitnum av leitingarfasuni, sum eftir øllum at døma byrjar í 1999.

Umhvørvi og umsiting

Tað hevur verið sagt, at føroyingar eiga heimsins reinasta havumhvørvi. Hetta reina havumhvørvi má fyr eina og hvønn pris varðveitast. Føroyingar mugu hava strong umhvørviskrøv til oljufeløgini. Í 1977 høvdu blow-out á Bravo pallinum á Ekofiskfeltinum. Hetta blow-out sprændi olju á sjógv í eina viku, áðrenn tað bleiv tipt.

Tað er av stórum týdningi, at vit ikki leypa í sama umsitingarlaga spor sum danir og norðmenn. Danir og norðmenn diktera krøvini til oljufeløgini, soleiðis at oljufeløgini fáa ein út-tømandi lista við krøvum. Hetta ger, at tað verður einin kapping millum oljufeløgini á umhvørvisoknum, tí staturin hevur gjørt listan frammanundan. Eisini er tað ein stórvans, at ein skipan sum tann danska og norska krevur eina rissamsiting, sum skal halda skil á reglugerðum og papirsdokumentation. Ein slik rissamsiting, sum eitt nú tann danska skipanin hevði ført við sær, er ikki nakað, sum føroyingar skulu byggja upp - og als ikki í einari leitingarfasu.

Bæði tann danska og norska oljuumsitingin er ov stór og stírvn. Ein greið ábending um hetta eru orðini hjá norska orkumálaráðharranum úr norska Arbeidara-flokkinum, Jens Stoltenberg, ið sigur í tíðarriti frá 1994, at norska stórtingið ætlar í samband við oljupolitikki at: »kort og godt fá ned papirarbeidet«.

Umhvørvisumsitingin í Føroyum eigur at verða grundað á fakliga akseptertu, sum skal seta sokallað »goal setting« krøv. Við øðrum orðum, so skulu føroysku myndugleikarnir siga við útlendsku oljufeløgini: »Vit krevja, at havið skal verða so og so reint, og at tit mugu ikki brenna meira gass enn so og so - forteljið

tit nú okkum, hvussu tit ætla at klára tað!«. Soleiðis kann man vurðera oljufeløgini móti hvørjum øðrum, og harvið byggir man eina skipan við innhygnum incitamenti fyr oljufeløgini at gerast betri enn kapping-armeytarnir á umhvørvisið-uni. Tað, sum ein slik skipan krevur umsitingarlaga, eru nøkur fá men vælkvalificerað fólk til at vurðera umhvørvisætlaninar hjá oljufeløgnum. Oljufeløgini skulu gerast greið yvir, at tey sleppa ikki at bora, um tey »dumpa« í umhvørvi.

Loyvi

Hvør leitingarbrunnur kemur at kosta millum 100 milliónir og 150 milliónir krónur og vanliga sigur man, at millum 5. og 6. hvør brunnur í Norðsjónum finnur olju ella gass, sannlíkindini fyr Atlantic Margin eru uppáttur verri enn í Norðsjónum, tí oljufeløgini eru ikki so kunnug við økið. Tá tað snýr seg um tøl sum hetta, so er neyðugt við oljufeløgum, sum hava royndir og ikki minst figgarliga styrki til at fara undir slíkt. Ansast má tó eftir, at man ikki gera sama brølara sum danir, har man upprunaliga gav einum konsort-

ium við A.P. Møller á odda einarætt til leiting og útvinning á donskum øki.

Tað er umráðandi, at vit fáa fleiri bólkur av oljufeløgum inn á føroyskt øki, so at man frá føroyskari síðu heldur samráðingarmaktina í mun til oljufeløgini, og so at man fær vitan frá so nógvum keldum sum møguligt. Fyri at fáa fleiri spælarnar inn á føroyskt øki, má man ansa eftir, at man ikki styggir feløgini burtur - vit mugu minnast til, at Írland í løtuni er í ferð við at bjóða stór øki út til oljufeløg, og vit føroyingar koma at liggja í kaping við Írland, tá tað kemur til leitingarbudgettini hjá oljufeløgnum.

Eydnast tað at geva føroysk leitingarloyvi til fleiri oljubólkar, har eingin verður alt ov dominerandi, og hesir byrja at leita, so hava føroysk myndugleikarnir samráðingarmaktina, sum serliga kann gera seg galdandi, um oljufeløgini finna nakað.

Thomas Arabo

Kalmar-samveldið 600 ár

Mikukvöldið fer Hans Jacob Debes professari at greiða frá um Kalmar-samveldið, sum nú hevur 500 ár á bakið. Fyrilesturinn verður í Listaskálinum og tað er Norrøna Felagið, sum skipar fyr.

Líðin eru 600 ár síðani sokallaða Kalmar-samveldið tók seg upp í Norðurlondum. Tað var í svenska býnum Kalmar, at skjalið, samveldið bygd á, bleiv til í 1397.

Tey trý norðurlendsku ríkiní Danmark, Noreg og Svøríki skuldu ganga saman og hava felags kong. Ikki var samgonguni drúgt lív lagað. Í 1448 datt samgongan niður fyri og varð endaliga uppløyst í 1523.

600-ára haldið fyr samgonguna verður hátíðarhildið við mongum tiltøkum í býnum Kalmar, har um hálvthundrað fólk búgva.

Herheimar fer Postverk Føroya at geva út frimerki, har evnið er Kalmar-samveldið. Virðið er kr. 4,50 og føroyska Kalmar-frimerkið, sum verður prentað á svensku frimerkjaprentsmiðjuni, verður givið út hin 20. mai í ár.

Mikukvöldið verður í

Norrøna Felagnum høvið at hoyra nærri um hetta týðningarmikla og áhugaverða brot í norrøni søgu.

Í Listaskálanum við Viðarlundina í Havn, fer Hans Jacob Debes professari at greiða frá um sáttmálan og samgonguna, sum varð skipað í Kalmar fyr 600 árum síðani - um miðjan juni 1397.

Hans Jacob Debes er foddur við Gjógv 1940 og tók í 1970 embætisprógsum cand. mag. á Universitetinum í Keypmannahavn við søgu sum høvuðsgrein og enskum máli sum hjágrein. Í 1989 varð Hans Jacob tilnevndur professari á »almenntari søgu og Føroya søgu« við Fróðskaparsetur Føroya.

Fyrilesturinn hjá Hans Jacob Debes verður í Listaskálanum mikukvöldið hin 23. apríl kl. 19.30 og tað er Norrøna Felagið í Føroyum, sum skipar fyr.

Gleða okkum til næstu ferð

Aftur í ár hevur Vágs Sjótleikarafelag meina at skipa fyr kvøldsetu. At tøvur er á tiltøkum tiltøku, og at fólkí dárar hesi, sást á tí stúgvandi fulla salinum, tá framfórlan var í framtíðini í Vági leygarkvöldið 5. apríl. Síðan hava framfórlur verið í Porkeri, Sumba, Tvøroyri, Sandvík og fyr næmingunum í Miðnámskúlanum í Vági. Tilsamans hava eini 1000 fólk sæð kvøldsetuna. Vágs Sjótleikarafelag hevur í hvørjari bygd, har sýningarnar hava verið, avgjørt at lata ein triðing av innkoma peninginum til eitt vælgerandi endamáli.

Til sýningarnar hava Niels Petur Nolsøe, Dagfinn Olsen og Arnfinn Thomassen við hepnari hond gjørt sangir og yrkingar, bæði skemtiligar og meira álvarsliigar. Ein sera skemtiligur smáleikur var framfórlur og leikarnir har vór Torgerð Suduroy, Dan Djurhuus, John Johannesen og Jónfríð Hjelm. Í hvørjari bygd hevur ein »Nær var tað-kapping« verið við lokalum luttakarum.

Sjónleikurin, ið spældur varð, var »Fríggjarin« eftir Anton Tjekov, sum Hans

Thomsen umsetti.

Ein skemtiligur leikur, sum var spældur av Daniel Johan Lisberg, Tommy Jensen og Ellu N. Petersen. Tey, ið hava lagt til rættis

eru Dagfinn Olsen, Elin Jacobsen, Torgerð Suduroy og Eyð Matras. Vágs Sjótleikarafelag ætlar at hetta skal verða eitt afturvendandi tiltak, og tað er eisini at vóna.

Tað er ein kærkomin møguleiki í Suduroynni at kunna fara at siggja ein sjónleik, og saman við restini, ið tey høvdu fyriskipa, vóru hetta tveir tímar við góðum undirhaldi, sum felagið vónandi endurtekur. Og vónandi fær Vágs Sjótleikarafelag eisini fleiri aktivar limir, tí eyðsæð er, at tað er ikki so lítið av arbeiði hesi fólk leggja í slikar framfórlur. Vit, ið hava verið til sýningina gleða okkum í hvussu so er at siggja meira frá felagnum.

Ebba Vágshem

Prix Føroyar '97

Finalan 3. mai 1997, kl. 20.00

Kostnaður 125 kr.

Atgongumerki kunnu keypast á hesum støðum:
Kunningarstovuni í Havn
Shell-Stoðini í Gøtudali
Statoil-Stoðini á Sandi
Báruni í Vági
Hjá Atla í Klaksvík
Mylluni í Miðvág
Tangabúðini á Tvøroyri

Atgongumerki kunnu ikki bíleggjast. Atgongumerkjasólan á bygd steðgar sunnudagin 27. apríl.

Luttakarar: Bimbs, Ipikiss, Wild Child, Tónar, Kjolar, Mark No Limits, Aria, Hatespeech og Arrestment.

Gestabólkur: Vinnarin frá 1995 »MOIRAE«

Norðurlandahúsið í Føroyum